

תענית כ"ט

אמר ר' יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב: כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה, כך משנכנס אדר מרבין בשמחה.

ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם כלילה ההוא. אמר רבה א"ר יוחנן: אותו היום, ערב תשעה באב היה, אמר להם הקב"ה: אתם בכיתם בכיה של חנם ואני קובע לכם בכיה לדורות

רמב"ם הל' ברכות פרק א'

מצות עשה מן התורה לברך אחר אכילת מזון שנאמר ואכלת ושבעת וברכת את יי' אלהיך, ואינו חייב מן התורה אלא אם כן שבע שנאמר ואכלת ושבעת וברכת, ומדברי סופרים אכל אפילו כזית מברך אחריו. ומדברי סופרים לברך על כל מאכל תחלה ואח"כ יהנה ממנו, ואפילו נתכוין לאכול או לשתות כל שהוא מברך ואח"כ יהנה, וכן אם הריח ריח טוב מברך ואח"כ יהנה ממנו, וכל הנהנה בלא ברכה מעל. וכשם שמברכין על ההנייה כך מברכין על כל מצוה ומצוה ואח"כ יעשה אותה...

גמ' ברכות דף ל"א

תנו רבנן: אין עומדין להתפלל לא מתוך עצבות, ולא מתוך עצלות, ולא מתוך שחוק, ולא מתוך שיחה, ולא מתוך קלות ראש, ולא מתוך דברים בטלים אלא מתוך שמחה של מצוה. וכן לא יפטר אדם מחברו לא מתוך שיחה, ולא מתוך שחוק, ולא מתוך קלות ראש, ולא מתוך דברים בטלים - אלא מתוך דבר הלכה*

*גר"א – רשום קו על תיבת דבר הלכה ונ"ב שמחה של מצוה

שפת אמת תרמ"ה

נראה כי לא השיגו המרגלים לראות טוב הארץ כדכתיב אם יראו כו' משמע שהמרגלים לא ראוה זולת יהושע וכלב אמרו טובה הארץ... אך בה' אל תמרודו כי בודאי אמרו המרגלים אמת כי בהיותם במדבר הי' טוב להם ונראה להם שח"ו יהי' ירידה בכניסתם לארץ. אכן באמת בנ"י נבראו בעולם להעיד על הבורא ית' ולתקן כל הבריאה. וזה הי' צריך להיות המכוון לעשות שליחות ה' בעולם לא לגרמייהו. וממילא כשעושין רצון השי"ת זוכין ביותר שאת גם בכניסתן למדריגה שפלה בעבור כבוד שמו ית'. וזה מעלת הארץ דכתיב בה עיני ה' אלקיך כו' מראשית כו' ועד אחרית כו'. דכתיב טוב אחרית דבר מראשיתו. והנה התורה נק'

כשם משוכנס אב ממעטין בשמחה כר משוכנס אדר מרבין בשמחה

ראשית. וכן בכלל דור המדבר היו בחי 'ראשית כמ"ש בזה"ק כאן זכאין למהוי רישין. אכן עיקר המכוון להעלות הכל בכח הראשית וזה בחי 'ארץ ישראל'.

שזה רצונו ית' בבנ"י שבחר לחלקו מן התחתונים עם היות שנשמתן למעלה מן המלאכים הי' שמחה לפניו בירידתן לעוה"ז ולהרים חלק הקדושה מתוך זה התערובות. ובכח זה נצח מרע"ה את המלאכים והוריד התורה לעוה"ז כדאיתא בגמ' מה כתיב בה לא תגנוב כו'. שזה כחן של ישראל שנשמתן גבוה מאוד ומתלבשין בגופות בעוה"ז וע"י מגביהין הכל. וכן אומרים השם נפשנו בחיים שהיא התורה עה"ח. ולא נתן למוט רגלנו הוא התלבשות בגוף שהיא מדריגה שפילה ונק' רגלנו ובזו המדריגה נכשלו המרגלים

גמ' מגילה דף ה'

רבה בריה דרבא אמר: אפילו תימא ביומיה, הספד ותענית - קבילו עלייהו, מלאכה לא קבילו עלייהו. דמעיקרא כתיב שמחה ומשתה ויום טוב, ולבסוף כתיב לעשות אותם ימי משתה ושמחה, ואילו יום טוב לא כתיב.

עולת ראייה עמ' ת"מ

וע"כ יש לומר, דהאי טעמא דמלאכה לא קבלו עלייהו בפורים, דכהיום אין הגשמי מתנגד לרוחני. ע"כ בכל יו"ט, שעיקר התכלית של כולם שיהיה מקרא קודש להתענג על ה', לא יתכן להיות עסוק במלאכות חול... משא"כ היום שנהפכה הקללה לברכה, ואפילו עסוק במלאכה שם הוא מוצא אור הקדושה... ע"כ האור מגולה ע"י המגילה

פחד יצחק

עבדו את השם בשמחה כל' יש כאן עבודה או מצוה המתקיימת בשמחה, אולם אפי' בלי שמחה היתה מתקיימת מצוה רק שעכשיו נעשה מתוך שמחה. שמחו צדיקים בה' יש כאן עבודה של שמחה העבודה היא השמחה עצמה, ובלעדי השמחה, אין כאן עבודה כל עיקר. למשל - שמחה יסודית של 'שלא עשני גוי'. כך בכל מיני שמחות על מעלות רוחניות לעילא ולעילא עד אין סוף הן הנכנסות בסוג השני השה של שמחה. עבדו את ה' בשמחה השמחה היא בעבודה, ואילו בשמחו צדיקים בה' העבודה היא השמחה.